

Guido Tireliren, *Recht door. Valeer Claes 1884-1958*, Antwerpen, Vlaamse Kapucijnen, 2000, 192 pp., ill.

De kapucijn Valerius Claes, tot doctor in de politieke en sociale wetenschappen gepromoveerd op een studie over beroepsverenigingen en collectieve arbeidscontracten in Duitsland, was vanaf oktober 1912 ‘bestuurder van de maatschappelijke werken in het arrondissement Leuven’. De katholieke Vlaamse en sociale beweging vormden voor hem één verstrengeld geheel. In mijn boek *Frans Van Cauwelaert afgewezen door Koning Albert I* heb ik geschreven dat Claes einde 1920 “door aartsbisschop Mercier werd ontslagen nadat veertien Waalse verantwoordelijken (voor de christelijke sociale werken) hadden aangeklaagd dat hij de vakbeweging wilde koppelen aan een flamingantische politiek”. Daar ben ik slachtoffer geweest van een typisch stuk van de flamingantische mythe. De aanklacht is inderdaad terug te vinden in het aartsbisschoppelijk archief, maar Claes werd helemaal niet ontslagen door Mercier. Hij verliet Leuven uit eigen beweging, wegens plaatselijke strubbelingen. Hij wees ook af dat hij een leidende positie zou innemen in het nationale secretariaat voor de christelijke arbeidersbeweging, zoals hem met instemming van Mercier werd aangeboden. Hij werd dan door zijn orde overgeplaatst naar zijn geboortestad Antwerpen, waar hij weer actief werd in sociale studiekringen en in een weekblad voor de arbeiders.

Vanaf december 1922 werd hij door de kapucijnenprovincie officieel vrijgesteld als medewerker van Frans Van Cauwelaert, de katholiek-flamingantische partijleider die ook burgemeester was van Antwerpen. Op papier luidde zijn opdracht: medewerking aan de katholieke Vlaamse pers. Inderdaad werd hij redacteur van *De Morgenpost*, de Antwerpse uitgave van het dagblad *De Standaard*, en vast politiek commentator in het weekblad *Het Vlaamsche Land*. Daarnaast en misschien vooral werd hij ‘bestuurder’ van het Katholiek Vlaams Secretariaat, de administratieve poot van de Katholieke Vlaamse Landsbond. Daarvoor beschikte hij over een ‘kamertje’ in het huis van Van Cauwelaert, en uitzonderlijk voerde hij voor hem correspondentie. Claes was in feite de voorzitter van de bestuursvergaderingen van de Landsbond, waarvoor Van Cauwelaert geen tijd had. Als zodanig stuwde hij mee de radicalisering van de Landsbond na de weigering, in juli 1923, van Nederlandstalige legereenheden en van een volledige vernederlandsing van de Gentse universiteit. Claes trok ook de boer op om plaatselijke afdelingen van de Landsbond te stichten en te animeren.

In het driejaarlijks verkiezingskapittel van de kapucijnen werd in 1925 een ‘spirituele staatsgreep’ gepleegd door diegenen die vonden dat de orde alleen louter religieus werk mocht verrichten, ‘de observantengroep’. *“Veel religieuzen, vooral de actieven, worden uit hun werk weggeplukt en mogen elders opnieuw beginnen. [...] Ook Valeer krijgt een nieuwe bestemming: op 10 augustus 1925 benoemt kardinaal Mercier Valeer Claes tot onderpastoor in de Brusselse kapucijnenparochie O.L. Vrouw-Onbevlekt.”* Claes mocht van zijn nieuwe provinciaal nog slechts enkele uren per dag aan de Landsbond besteden, en het secretariaat moest hij overbrengen naar Brussel.

De man die in zijn franciscanerpij politieke vergaderingen voorzat en congressen toesprak, kreeg veel tegenwind. Naar aanleiding van het Landsbondcongres van 1928 in Gent, speelde het franskiljonse katholieke dagblad *Le Bien Public* daarbij in op aanvallen van Vlaams-nationalisten op hun concurrent. Claes weigerde ook iets goed te maken tegenover de hard aangepakte katholieke eerste minister Jaspard. Na meer dan een jaar onderhandelingen en compromissen binnen zijn orde, werd hij verplicht om het secretariaat van de Landsbond neer te leggen per 31 december 1929. Zomin vanuit Rome als vanwege de aartsbisschop Van Roey had hij de verhoopde steun gekregen om zijn politiek werk te mogen voortzetten.

Van 1932 tot zijn dood in 1958 zou pater Claes pastoraal vormingswerk verrichten in, of toch vanuit, Herentals. Tijdens de Tweede Wereldoorlog zou hij daar in mei 1940 even moedig optreden als hij in Leuven had gedaan in 1914. Na de oorlog stond hij aan de wieg van acties voor verzoening met, en hulp aan, de Duitse katholieken, waaronder Oostpriesterhulp.

Het leven van deze man vol ijver en daadkracht werd met sympathie, maar nuchter, beschreven door één van zijn medebroeders, die als auteur niet meer aan zijn proefstuk toe is. Hij kon beschikken over het archief van de Vlaamse kapucijnen in Antwerpen en over de Franciscaanse Bibliotheek in Leuven. Bovendien kent hij de orde van binnenuit, wat een onschatbaar voordeel betekent. Zijn waardevol boek is vlot gesteld en aantrekkelijk geïllustreerd. Jammer dat er te weinig ruchtbaarheid aan werd gegeven, zodat we het pas nu op het spoor zijn gekomen.

[LODE WILS]